IX. évfolyam. Ujpest, 1904. julius 7. 27 szám.

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA Hírlap-könyvtár Közp. Napló 1905 5. 13/II

Előfizetési árak: egész évre 8 kor., félévre 4 kor., negyedévre 2 korona. Egyes szám ára 16 fillér. Hirdetések mérsékelt árak szerint.

A lap megjelenik minden szombatokon.
Felelős szerkesztő: BRANKOVICS GYÖRGY.

KÖZÉRDEK

Szerkesztőség: Deák-u. 8. hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők. Kéziratok vissza nem adatnak.

Kiadóhivatal: István-utcza 9. hová a lap anyagi részét illető közlemények és előfizetési pénzek küldendők.
Kiadótulajdonos: FUCHS ANTAL.

PEST MEGYE SZABADELVŰ KÖZÖNSÉGÉNEK HETILAPJA.

A gyáripar Hieronymi iparprogrammjában.

Ujpest, julius nó 30-án.

III.

A gyáripar fejlesztésénél, Hieronymi kereskedelemügyi miniszter emlékirata szerint, meg kell állapitani, hogy ely iparágak azok, amelyeknek fejlesztése első sorban szükséges, ezeknek meghonositására és fejlesztésére kell azután rendszeresen törekedni, ezekre kell az erők tulnyomó részét összpontositani.

E végből fel kell keresni az erre első sorban hivatott tőkét és a legalkalmasabb szakerőket. Keresni kell első sorban itthon az országban, hogy lehetőleg nemzeti alapon fejlődjék iparunk.

Keresni kell már fennáló iparok kibővitésében, rokon-iparágak kiterjesztésében, esetleg a mi igen kivánatos, fejlődésképes kézműiparoknak gyáriparrá való kifejlesztésében.

Ha itthon ez az erő és tőke nem található fel, keresni kell a vállalkozást a külföldön.

Az idegen tőke a nemzeti erőt gyarapitja; a vállalkozói nyereséget, a tőke gyümölcsét kiviszi ugyan az országból — a mi a nemzeti vagyonosodás szempontjából hátrányos ugyan — de az anyag és munka haszna itt marad az országban.

Az a támogatás, melyet az ország a tőkeerős idegen szakembernek nyujt, csak kisebb részben az övé, nagyobb részben visszahárul az országra.

Csakhogy mig a hazai vállalkozásoknál minden kisebb vállalat is jelentőséggel bir, külföldi vállalkozásoknál csak tőkeerős, a technika fejlettségnek megfelelően berendezett nagy ipartelepek létesitendők, melyeknél már a vállalatba fektetett tőke nagysága is kizárja azt a feltevést, hogy a vállalat vagy azért és addig létesül, a mig államsegélyt élvez, vagy aránylag csekély hazai termelés mellett hazai áru gyanánt külföldi gyártmányokat hoz forgalomba.

A kijelölendő iparágaknál két irányt kell követni. Külön elbánást igényelnek azok, melyek az őstermelés oly anyagát dolgozzák fel, a melyekben az ország szükségleteit meghaladó termelésünk van és más elbánást azok, melyeknek nyersanyagát az ország nem termeli.

Oly iparczikkekre kell első sorban tekintettel lennünk, *melyeknek versenyanyagát az ország nyujtja és melyeket mégis külföldről hozunk* be. Ezeknek felkarolását hármas érdek kivánja; a rendelkezésre állo nyersanyag értékesitése, a munka haszna és a fogyasztás hazai fedezése.

Ha támogatásra van szükség, — ezeknek nagyobb támogatás nyujtandó, mint más iparágnak.

Az, hogy valamely iparczikk uj az országban, meghonositása még nem képezheti alapját állami támogatásnak, feltétlen szükséges ahhoz, hogy nagy fogyasztás tárgyát képezze itt és viszonyaink arra alkalmasak legyenek.

Megállapittatván azon iparágak, melyeknek állami segélylyel való fejlesztése kivánatos, illetőleg indokolt, nagy figyelem forditandó az egyes iparágaknak egymáshoz való viszonyára, a segédiparágaknak a főiparágakkal való kapcsolatba hozatalára.

A kapcsolatos iparágakkal teljesen azonos elbirálás alá esnek az ugynevezett mellékiparágak.

Ezek az önmagukban önálló iparágak csak ott fejlődhetnek, a hol azok az iparágak erősek, melyekben készitményeik alkalmazást nyernek.

Ugy a fő-, mint a mellékiparágak megerősödésének egyik alapfeltétele az egyes iparágak lehető rendszeres területi elhelyezése, vagyis bizonyos rokoniparágak lehető területi csoportositása.

Az iparágak egymáshoz kapcsolódása, a mellékiparágak kifejlesztése és a javitási munkák olcsóbbá tétele csak ugy lesz elérhető, ha a rokoniparágak vidékenkint csoportosittatnak.

Annyira kellene ebben a támogatás nyujtása rendjén menni, hogy nagyobb kedvezményeket kapjon az, a ki a kijelölt vidékre megy, mint az, a ki más vidéket választ.

A gyáripar fejlesztésének czélja a termelés fokozása és a munkaalkalmak szaporitása lévén, első sorban a már fennálló hazai gyárak kibővitése és igy termelésük megfelelő növelése kisérlendő meg, illetőleg támogatandó és csak ha ez nem sikerül, akkor létesitendők uj gyárak.

Elve meg kell tehát állapitani, mely czikkekben kivánatos a termelés fokozása, tehát tervszerünek kell lennie az iparfejlesztési akcziónak és ha az igy felszólitott hazai vállalatok a kibővitésre nem vállalkoznak, lehet azután uj gyárak alapitását kezdeményezni.

Fontos kelléke a gyáripar versenyképességének, hogy az egyes vállalatok üzemükben érvényesitsék a technika legujabb vivmányait. E végből a hazai gyáripar támogatandó abban az irányban, hogy a technika vivmányait kellően kihasználhassa és az ország termelése érdekében érvényesitse.

Oly iparágakban, melyekben a hazai gyári termelés a fogyasztással szemben aránytalan, mely iparágaknak fejlesztése egyébként kivánatos, az állami támogatásra nézve nem képezhet akadályt, hogy abban már létezik hazai ipartelep, hanem a létező vállalat érdekei sérelmének elkerülésére annak is nyujtandó inkább némi támogatás.

Természetes azonban, hogy oly iparágakat, melyek minden állami támogatás nélkül fejlődtek és melyeknek termelése, ha nem is fedezi az egész szükségletet, a fogyasztáshoz viszonyitva már elég tekintélyes, nem szabad az államnak segélyezni, mert ez által egyenlőtlen verseny támasztatnék.

A legmesszebbmenő állami támogatás nyujtandó a létező iparnak oly esetekben, midőn a tulerős külföldi verseny egyes hazai vállalatok vagy iparágak létét fenyegeti egészségtelen, czélzatos versenyével, kiviteli árakkal dolgozva a belpiczon csak azért, hogy a hazai vállalatokat veszteséggel való üzletre szoritsa, melyet sokáig el nem birnak.

Az egészségtelen verseny mellet hazai gyáraink kedvezőtlenebb helyzetének más oka is van, nevezetesen nem speciálizálnak eléggé, hanem minden gyár a szakmájába vágó összes czikkeket akarja készíteni. Ennek az a következménye, hogy egy-egy czikkből nem készithet eleget, tehát termelési költsége nem oszlik meg eléggé és igy magasabb, mint a nagy mértékben speciializáló külföldi versenyvállalatoké. Előmozditandó volna tehát, hogy az ország már létező gyárai inkább speciializalják a termelést, mely esetben nagyobb tőkélyre is vihetnék azt és czélszerübb kiegyenlités is jöhetne létre egy-egy ipari szakmán belül.

A hazai gyaripar fejlesztésének irányát illetőleg végül az emlékirat még a gyáriparnak a kézműiparhoz való viszonyát igyekszik megállapitani. Erre nézve az az álláspontja, hogy nem képezhet akadályt a gyáripar támogatásában, ha valamely czikk kézműipari jellegü, haazt a czikket a kézműipar a maga szervezetével nem képes oly mértékben előállitani, a minőre az országnak szüksége van. Képtelenség volna az emlékirat szerint csak azért nem létesiteni és támogatni lakatos-áru-gyárakat, mert a lakatoskézművesek is készitik ezeket a czikkeket kicsinyben, de a szükségletet ki nem elégithetik, sem pedig a gyári tömegáruk árával lépést tartani nem képesek.

A gyáripar állami fejlesztésének igénybe vehető eszközei:

Az adó- és illetékmentesség, a közszállitások és a vasuti tarifák, az egyszersmindenkorra szóló, vissza nem téritendő, előre meghatározott államsegély, a termelés emelkedésével változó, ugyancsak vissza nem téritendő segély, a visszatéritendő kölcsönök engedélyezése, az olcsó motórikus erő nyujtása.

Végül elvileg kimondandónak tartja az emlékirat azt is, hogy az állami támogatás csak olyan feltételekhez kötendő, melyek az illető vállalatot szabad mozgásában nem korlátozzák, viszont azonban gondoskodni kell a visszaélések megakadályozásáról, illetőleg szigoru megtorlásáról.

Különösen abban az irányban szükséges ez utóbbi, hogy az állami támogatást nyert vállalatok által forgalomba hozott készitmények tényleg magyar gyártmányok legyenek, tényleg abban

a gyárban készültek legyenek, melyet az állam e végből támogat. A milyen körültekintés szükséges abban a tekintetben, hogy a segélyezés legkevésbbé se akaszthassa meg a vállalatot szabad mozgásában, épen olyan szigoru felügyelet kell az utóbbi irányban, mert minden ily visszaélés nemcsak közvetlenül annak az iparvállalatnak árt, mely a visszaélést elkövetti, hanem árt az egész iparfejlesztési akcióinak és alkalmas azt diszkreditál ia közönség előtt.

Nyári tánczmulatság — amely nem volt — hanem lesz.

A rákospalotai parkivendéglő fölött ugy látszik a *végzet* már itélkezett s elhatározta, hogy a bérlőkkel, kik vagy szenvedélyes lóverseny-tippelők, vagy szerződéssel, közönséggel nem törődő lelkiismeretlen atyafiak, a halálba üldözi.

Hogy a parkvendéglő mostani bérlője *Bohácsi J.* a bérlők, melyik kotegórijába tartozik annak a megitélését arra a nagy és előkelő közönségre bizzuk, amely f. é. julius 2-án este 8 és 10 óra között vasuton, fogaton, villanyoson s gyalog százával érkezett a parkvendéglőhöz, hogy az ujpesti ág. h. evangelikusok által rendezett nyári mulatságon részt vegyen, amely közönséget azonban csak az afrikai sötétség, a rendező-bizottságnak kétségbeesett elnökei s a siró vendéglősné fogadták, mert *Bohácsi J.* ur se világitásról, se vendéglői, se konyhai, se pinczei felszerelésről nem gondoskodott s igy az evangelikusok nyári tánczmulatságát julius 2-án nem lehetett megtartani, a nagyszámu és előkelő közönségnek pedig csalódottan és bosszankodva, vissza kellett fordulnia.

Hát ez bizony botrány volt, amelynek egyedül *Bohácsi J.* a parkvendéglő bérlője az oka; oka pedig azért, mert junius 21-től, amidőn a rendezőkkel az irásbeli szerződést megkötötte, julius 2-ig, volt elég ideje a vendéglőt felszerelni egyrészt, másrészt pedig kötelessége lett volna a rendezőséget idejekorán értesiteni arról, hogy vendéglőjét felszerelni nem képes s a vendégeket julius 2-án kellően ellátni képtelen. De *Bohácsi J.* ezt nem tette, ellenkezőleg, a nála csaknem naponkint megjelenő rendezőséget szóval is biztositotta arról, hogy „minden meglesz,“ hogy ismeri az evangelikus nyári mulatság közönségét és igényeit s *azoknak* kifogástalanul eleget fog tenni.

Nos hát, irásbeli szerződésének és szóbeli biztositásának ugy tett eleget, hogy julius 2-án *este negyed tiz órakor érkezett haza a parkba* s hozott magával valahonnan 150 darab széket, holott a mulatság kezdete 8 órára volt kitüzve s amig egyrészt 400 ember nem ülhet 150 székre, addig, másrészt székekkel enni, székekből inni még akkor sem lehet, ha van mit inni és enni, de az se volt.

Ez a tiszta tényállás, s Bohácsi J-nek nemcsak bocsánatot kellett volna már nyilvánosan kérni a felültetett nagy közönségtől és a legkellemetlenebb helyzetbe döntött rendezőségtől, de kötelessége volna az ujpesti ág. hitv. evang. egyháznak *azt a tetemes anyagi kárt is megtériteni*, a melyet lelkiismeretlen, kritikán alóli eljárása következtében az egyház szenvedett.

Bohácsi J. ur azonban ugy látszik a művelt emberek szokásaival ép oly keveset törődik, mint az irott szerződéssel s az adott szavával.

Hogy mit érdemel, az ilyen semmivel sem törődő ember, azt ismét a nagyközönsép itéletére bizzuk!

A visszatérni kényszerült vendégek közül sokan a rendezőséget vádolták mulasztással, s előrelátás hiányával.

Hogy a rendezőséget mulasztás nem terheli bizonyitja a következő nyilatkozat:

„Alólirott vendéglős ezennel kinyilatkoztatom, hogy az ujpesti ág. h. ev. egyháznak 1904. julius hó 2-iki tánczvigalmára a Rákospalotai parkvendéglő helyiségeit világitással, kiszolgálással, stb. tisztán és díjmentesen átengedem, és jó ételekről, jó italokról gondoskodom, melyeknek ára a szokott jutányos ár lesz. Rákospalotán 1904. junius 21-én Bohácsy József. Előttünk: Geduly Lajos, Klaudy Lipót.“

Bizonyitja, hogy Bohácsi József a parkvendéglőért járó bérösszeget *másfél évre* az uradalomnak *előre kifizette* s igy nem lehetett róla feltenni, hogy vendéglőjét 11 nap alatt nem lesz képes felszerelni.

Ennyit tartottunk szükségesnek a rendezők védelmére elmondani, és most a nagy közönséghez fordulunk azzal a kéréssel, hogy feledje el a kellemetlenséget s az ujpesti evang. egyháztól ne vonja meg a támogatását és mennél nagyobb számban jelenjen meg az Evangélikusoknak azon a nyári tánczmulatságán, amely julius 2-án nem volt megtartható, *de meg lesz julius hó 16-án* tartva.

A rendező bizottság elnökei ugyanis a következő értesitést intézték mindazokhoz, kik a julius 2-diki mulatságra jegyet váltottak avagy felülfizettek:

Tisztelettel értesitjük, hogy az *ujpesti ág. h. ev.* egyház julius 2-ára tervezett *tánczmulatságát — saját hibájáu kivül, egyedül a szerződést* be nem tartó *vendéglős* Bohácsi J. *hanyagsága miatt* — meg nem tarthatván, azt *f. é. julius hó 16-ára (szombatra)* halasztotta, a mikor is a tánczmulatság este 8 órától kezdve *Horváth Imre* jóhirű vendéglős legujabban kibővitett *kerthelyiségeiben (Ujpest, Vasut-utczá 85.* volt Podruzsik-féle vendéglő) mulhatatlanul meg fog tartatni. Az önhibánkon kivül okozott sajnálatos kellemetlenségért szives elnézést-, a julius 16-diki mulatsághoz szives jóindulatát és támogatását kérjük. Kegyeskedjék a mulatság megtartásáról t. imerőseit, vendégeit értesiteni. *A julius 2-diki jegyek érvényesek.*

Ujpest, 1904. julius 4-én.

A rendező-bizottság nevében: *Benkovits Imre, Geduly Lajos* elnökök.

Ezen nyomatott értesitések postabélyeggel együtt kaphatók az ev. lelkészi hivatalban Ujpest, Gyár-u. 25.“

Vegyék lapunk t. olvasói is tudomásul ezt az értesitést, világositsák föl ismerőseiket a tények állásáról s buzditsák a julius 16-diki nyári mulatságon való részvételre.

Ujpest müvelt és előkelő közönsége pedig mutassa meg, hogy nem neheztel a rendezőségre s az ujpesti evangélikus egyháznak jó barátja és támogatója maradt.

HIREK.

— **Személyi hirek.** *Benitzky* Ferencz v. b. t. t. s a vármegye főispánja f. évi julius hó 3-án 8 heti szabadságra ment. — *Földváry* Bertalan váczi szolgabiró f. hó 4-étől 4 heti szabadságot kapott.

— **A község képviselőtestülete** f. hó 6-án d. u. 3 órakor rendes közgyülést tartott, melynek következők valának a főbb tárgyai. 1. A Heil-féle gyermekkórház-ügy. 2. A vármegyei törvényhatóság azon határozatainak a kihirdetése, melyek az 1904—1900. évi községi számadásokból kifolyó marasztalások elengedésére vonatkoznak. 3. Két uj ovoda felállitása. 4. A járásbiróság épitéséhez szükséges telek dijtalan átengedése. 5. A vágóhid épitése. 6. A tüzoltók szervezése stb. A közgyülés lefolyásáról és határozatairól azonban, az idő rövidségénél fogva, csak jövő számunkban értesithetjük lapunk olvasóit.

— **Eljegyzés.** *Krausz* Dezső Budapestről eljegyezte *Hoffmann* Regina kisasszonyt Ujpestről.

— **Az ujpesti zenemüvelő egyesületnek értesitőjében** kimeritően számol be a mult évi működésről *Seymann* Emil, az Egyesület zeneiskolájának igazgatója; aki örömmel konstatálja előszavában, hogy a növendékek száma állandóan szaporodik s az igazgató-választmány azon érdekes és nagyfontosságu elhatározásáról ad hirt, hogy a jövő iskolai évtől kezdve a *zongora* és *hegedü* tanszakok — az országos zeneakadémia tantervéhez hasonlóan — *gyakorló, előkészitő és kimüvelési* tanfolyamokra osztatnak, s az egyik tanfolyamból a másikba csak jól minősitett növendékek léphetnek át. Ez minden esetre nagy haladás s arról tanuskodik, hogy a szűk anyagi korlátok közt mozgó Conservatorium fejlesztésén a tanárok s az igazgató-választmány komolyan és lelkiismeretesen fáradoznak. A Conservatóriumnak az elmult iskolai évben 98 növendéke volt. Ezek közül 11 egész és 2 féltandijmentességben részesült. Az előmenetelből 35 növendék *kitünő* — a szorgalomból 47 növendék *ernyedetlen*, — a magaviseletből 77 növendék *dicséretes*, —, 33 növendék pedig mindenből elsőrendü osztályzatot nyert. Az intézet a növendék-hangversenyen kivül négy házi és két kamara-hangversenyt rendezett a mult évben, melyek magas müvészi szinvonalon állottak. Kár, hogy ennek az elsőrendü kulturális intézetünknek még a 13-ik fennállási évében is csak 128 rendes- és csak 10 alapitó tagja van. Ugy látszik Ujpest nagy közönsége még a XX-ik században sem képes felfogni a zene müvelő sziv- és léleknemesitő hatását. Az ujpesti zenemüvelő egyesületnek legalább ötszáz taggal kellene birnia községünkben. Hogy nincs, — annak az erkölcsi kára kiszámithatatlan.

— **Felülfizetés.** Az ujpesti izr. nőegylet által junius hó 25-én rendezett hangversenynyel egybekötött tánczestélyen a következők fizettek felül: Wolfner Lajos 100, Wolfner Tivadar 50, Wolfner Gyula 20, Wolfner József 20, Wolfner Nándor 20, Kollár Miklós 25, Ujpesti Takarék 20, Ujpesti Altalános Onsegélyző 10, Ujpesti Keresk. és Iparbank 9, Ujpesti Onsegélyző 9, Kollár Ferencz 10, Schreiber Gyula 10, Leiner Samu 10, Leiner József 10, dr. Rozgonyi N. (Bupapest) 10, Friedmann Armin 8, Erben Samu 8, Reisz D. J. (Bpest) 5, dr. Biró Gyula 5, Ehrenwald László 5, dr. Varga Károly 5, Aczél Gyula 5, dr. Hédervári Sámuel, dr. Elek Pál 4, Löwy Arminné 3, dr. Führer Simon 3, Schwarcz Jakab 2, Weisz József (Egyedi) 2, Deutsch Zsigmond 2, Lichtenstein Ignácz 2, Fuchs Bernát 2, Deucht Ignácz 2, Fuchs Sándor 2, Goldberger Mór 2, Sonnenfeld Lajosné 2, Löwy Ernő 2, Fornheim Izidor 2, Löwy Mayer (Bpest) 2, dr. Róna Imre (Bpest) 2, M. N. 2, Bak József 2, dr. Kálmán Lodön 2, Weisz Mór 1, dr. Kiss Sándor 1, Weisz József 1, Kolozsváry Gyula 1. dr. Holló Artur 2, Reiter Lajos 2, dr. Wolfner Jakab 3, Fürst Gerson 5, Weisz Adolf 5, Balkányi Albert 2, dr. Aradi Béla 2, Leiner Zsigmod 2, Kárpáti Jánosné 4, Fuchs Antal és József 4 koronát. Összesen 443 korona 76 fillér. Az ujpesti izr. nőegylet ez uton is hálás köszönetet nyilvánitja mindazoknak, kik hozzájárultak a rendezett estély erkölcsi és anyagi sikeréhez.

— **A londoni rendőrség sürgöny-czime.** London városa ugyan csaknem oly távol van Ujpesttől, mint Makó Jeruzsálemtől, de azért ujpesti embert is érhet olyan baleset, hogy a londoni rendőrségtől kell esetleg gyors intézkedést kérnie, ennek következtében a belügyminiszter Ujpest lakosságával is tudatja, hogy a londoni rendőrségnek sürgöny-czime: „Handenffs London“, és hogy minden ezen hatóságnak szánt távirat ezen czim alatt küldendő.

— **Feloszlott egyesület** A belügyminiszter jóváhagyta az 1898-ban alakult Ujpesti Kerékpár-Egyesület azon határozatát, amelyel feloszlását kimondta s 77 K 63 fillér készpénzből egy nagy társulati fényképből és egy fekete táblából álló vagyonát az „Ujpesti Torna Egylet“-nek adományozta.

— **Iskolai értesitő.** Az ujpesti *polgári fiuiskola* értesitőjét, az 1903.—1904-ik iskolai évről, melyet *Greizinger* István szerkesztett, *Feltóthy* László tanár vezeti be a fiumei kirándulásnak érdekes és tanulságos leirá-

sával. Az iskola történetéhez tartozó adatokból kiemeljük, hogy az intézetnek a mult iskolai évben 546 rendes és 8 magántanulója volt. Osztályzatot nyert összesen 517 tanuló, ezek közül 404 felsőbb osztályba léphet, 76 javitó vizsgára és 37 osztályismétlésre utasittatott, vagyis a növendékek 78 %-ka a tanévet eredménynyel végezte, 15 %-javithat és 7 % ismételni köteles. — Az ifjusági könyvtár 212 kötettel, — a tanári könyvtár 40 müvel szaporodott. Az évzáró vizsgák alkalmával jutalomban részesültek: Winkler Ernő, Szander Ferencz, Gutai József, Sztopka János, Csányi Gábor, Reiszky Sándor, Kostyán Elemér, Olbricht Rezső, Rajcsányi Gyula az I. a, b, c, d. osztályból; — Auer József, Szüts Károly, Kassi Lajos, Zsilinszky Mihály, Schröder Károly a II a., b, c, osztályból; — Weisz Árpád, Holics József, Gönye Sándor, Szucsin Lajos, Hanzély Béla a III/a, b. osztályból; Jónás Sámuel, Elek József, Fischer Ferencz, Wohldrann Antal, a IV a, b. osztályból. E kiváló, szorgalmas tanulók megjutlmazásához hozzájárultak: Mauthner Testvérek és Társaik, Wolfner Gyula és Társa gyártulajdonos urak 20—20; Egyedi Lajos gyártutajdonos ur 10; Az Ujpesti Takarékpénztár 10; az Ujpesti Általános Önsegélyző Egyesület 10; és az Ujpesti Kereskedelmi és Iparbank 10 korona szives adománynyal. Fogadják az iskola iránt érdeklődő nemes szivü adakozók, a jutalmazott gyermekeknek, az intézet igazgatósága által kifejezett háláját és köszönetét.

— **Halálozás.** *Feiszinger* Antal vasnagykereskedő f. é. julius hó 2-án életének 54-ik évében szivszélhüdés következtében jobblétre szenderült. A megboldogult községünknek derék polgára, társadalmi köreinknek előkelő tagja volt s földi maradványait nagy részvéttel kisérték ki f. hó 3-án az ujpesti sirkertbe. Az elhunytat édesanyja özv. Feiszinger Alajosné szül. Hendel Katalin, neje Feiszinger Antalné szül. Janda Ida, továbbá Etelka, Lujza, Elza, Antal, Márta és Mellus gyermekei s nagyszámu rokonok gyászolják. Áldás és béke lengjen porai fölött.

— **A rákospalotai „Petőfi“ asztaltársaság** 1904. julius hó 10-én vasárnap, a Lerchféle vendéglő kerthelyiségében (Imre-utcza 35. sz.) dal-, szavalat- és mükedvelői szinielőadással egybekötött kedélyes Nyári Ünnepélyt rendez, melynek következő a müsora: 1. Tudományos felolvasás. 2. A király álma. Szavalja: Báthori János. 3. Kuplék. Előadja: Zsugovszky Ferencz. 4. Vigasz. Szavalja: Gaál Dénes. 5. Nagy lány leszek. (Monológ) Előadja: Opalcsek Vilma. 6. A kassza-kulcs. Bohózat 1 felvonásban. Előadják: Goldschmid József, Jakab Annuska, Zsugovszky Ferencz. 7. A felekezetnélküli. Szavalja: Salamon Miksa. 8. Müsoron kivüli szám. Kezdete délután 6 órakor. Szabad bemenet. A lebélyegzett müsor ára 20 fillér.

— **A kéményseprés jogosulatlan gyakorlása.** A kereskedelemügyi miniszter rendeletileg kimondotta, hogy a megüresedett kéményseprési munkakerületek betöltésére kiirt pályázatoknál *árlejtésnek* nincs helye, mert a seprési dijak szabályrendeletileg vannak megállapitva s mert a munkakerületek betöltésénél a tüzbiztonság érdekében csak arra fektetendő a fősuly, hogy a pályázók közül, szakképzettség tekintetében, ki a legmegfelelőbb. A kályhák, takaréktüzhelyek, kályha és egyéb füstelvezető csövek tisztogatásának iparszerü elvállalása és teljesitése a kéményseprő iparhoz tartozó tevékenységet képezvén, — a mennyiben ezen munkálatokat nem maguk a tulajdonosok, vagy hozzátartozóik vagy segédszemélyzetükkel végeznék, azokat csak megfelelő iparengedélylyel biró kéményseprők által teljesittethetik. Amennyiben tehát egyes helyeken az iparhatóságok egyeseknek az emlitett munkálatok teljesitésére szóló iparigazolványt adtak volna, ezen iparigazolványok mint tévedés folytán kiadottak, az iparhatóság által haladéktalanul visszavonandók s az illető hályhatisztitók a kályhák, takaréktüzhelyek stb. tisztogatásától eltiltandók oly figyelmeztetéssel, hogy a menynyiben ezen munkálattal fel nem hagynának, ellenök a kéményseprő-ipar jogosulatlan gyakorlása miatt a szabályszerü kihágási eljárás fog megindittatni. Hasonlókepen eltiltandók a kályhák, takaréktüzhelyek stb tisztogatásától azok az egyének is, a kik e foglalkozást eddigelé iparigazolvány nélkül üzték.

— **Zártkörü tánczestély.** Az „Ujpesti Torna Egyesület“, mely az utóbbi időben egészséges mederbe terelte müködését s kellő buzgalommal törekszik czéljait elérni, f. é. julius hó 9-én a „Közmüvelődési Kör“ helyiségeiben a saját szertára javára zártkörü tánczestélyt rendez. A belépő jegy ára 1 korona. Az estély kezdete fél kilencz órakor. A rendezőség tevékenysége s a közönség készülődése után itélve az „Ujpesti Torna Egyesület“ e tánczestélye minden tekintetben sikerülni fog.

— **Dalestély, dijtekézés, táncz.** Az ujpesti kath. leczényegylet f. évi julius hó 10-én összes helyiségeiben, (Csokonay-utcza 34. szám alatt) dalestély és dijtekézéssel egybekötött tánczvigalmat rendez. A tekeverseny délután 3 órakor kezdődik, 8 órakor végződik. 10 darab értékes tárgy áll a versenyzők részére és pedig 5 drb az urak, 5 drb pedig a hölgyek részére. Belépti dij: Személyjegy 1 korona. Családjegy 2 kor. Jó ételekről és italokról Pótz Mihály vendéglős fog gondoskonni.

IRODALOM.

A renaissance.*)

Gyönyörü kor, a melynek külön erkölcsei, külön története, külön szokása s — a mit ma legjobban ismerünk — egészen külön művészete volt. Nemcsak igy messziről sóvárgunk vissza mind feléje, Burckhardt és Gobineau olvasói, egy olasz maga is, Alfieri, a ki ezek közt a csodák között élt, azt mondotta: „Az emberi növény egyszer nőtt nagyra, akkor is Olaszországban, akkor is a XV. században“. Mi nekünk ma a renaissance és vele az egész középkor? Igazi összefoglalójuk eddig nem akadt, magyar legkevésbbé, csak egyes elemeit látjuk: a papságot és a lovagvilágot, a hűbérséget és keresztes hadakat, a klasszikus kor hagyatékát, a melyből egy uj világ művészete és tudománya sarjad, de mindezek összeolvadását még nem akadt, a ki megmagyarázza. Csupa töredezett kép az egész század: szürke klastrom kékelő hegyen, hol a scriptoriumban szelid arczu vén barátok másolgatják ékes fractura-irással, piros initialekat vetve a miniumos kalamussal, a szentek életét. A fiatalja meg égő szemmel festegeti Horátius istentelen poétának a verse fölé a csábító Lalage arczmását. Lent meg a völgyben barátnak tanitják a népet szántásra-vetésre, Isten nevének nagyobb dicsőségére. S fent a várban mór csatákban kicsorbult fegyverek, kongó vén folyosókon bársony csótárok, faragott csontnyergek, himes bársonyban fáklyafénnyel járó meseszép asszonyok, apródok, lovagok, vitézi tornák véres-pajkos képe: ezek nekünk a középkor, liliomformára nőtt törékeny szép lányokkal, a kik ápolgatják piczinyy kertjüket a vár bástyáján, egy pár lépés kerületben, a hol a sziklán maréknyi földben eldédelgettek egy-két virágot, mint a hogy a Somló, Fülek bérczein ma is látjuk. Ez a kor a maga kegyetlenségében ájtatos volt, a maga szilajságában istenes, a maga vadságában tele szépséggel és művészettel.

Művészettel? „A sötét középkor?“ Igen, mert hiszen nem a kor volt sötét, csak mi nem látjuk elég világosan. Művészettel volt tele a levegő, az tapadt oda a templomok, várak kőfalának freskóihoz, miniatur-festők kisded rajzaihoz. Ott van a művészet szépséges asszonyok himzett rokolyáin, aranycsipkés fejkötőin, mintás fátyolfoszlányain, lovagok czifra vértjein, jámbor hegedősök dalában. Csakhogy ez a művészet kevés embernek kedvéért volt, főrangu uraknak, főrangu asszonyoknak tetszésére. A jobbágylány szive megszakadtáról nem énekelt az igricz, a völgyek jajszavát nem jegyezték fel a krónikák, de ez igy volt a görögöknél is. A mi távolságunkból kétesen látszik, vajjon ez a kékes fény, mely a középkor fölött dereng, a barbárságon épült régi művészi világnak alkonyfénye-e, a melynek napja a renaissanceban még egyszer visszanézett, vagy az ujkor hajnal sugárzása.

Erre a kérdésre keresi a feleletet dr. Csuday Jenő, a történelemnek és az egyháztörténelemnek ez a buzgó és jó szemü buvára, a ki az egész könyvön át nagy figyelemmel és gonddal bontogatja szét a történelem szálait, keresve mindenütt a régi világ és régi műveltség csiráit a népvándorlás iszapja alatt, meglesve, a mint ez a csira uj életre zsendül a televény fölött. Könyvét ugy is nevezte el, hogy ez a szándék nyomban szembe tünjék: A középkori intézmények bomlása és a renaissance. Ez a munka czime. Alapos tudománynyal, sok és pontos utánjárással készült ez a munka s ügyes stilművészetbe foglalva lát napvilágot. Csudaynak ez a könyve nemcsak a legterjedelmesebb, de legfontosabb, legnagyobb értékü munkája is. Forrásairól és kutatásairól a Bevezetésben ad számot, melyből kitünik, hogy a legalaposabb szakmunkákat használta fel a forrásmunkak mellett.

A magyar részt a könyvhöz dr. Schönherr Gyula irta, a ki, mint Csuday is, szintén egyetemi magántanár s jeles nevet szerzett magának Corvin Jánosról és az Anjoukról irt munkáival.

A Nagy Képes Világtörténelemnek azt a feladatát, hogy a magyar nemzeti históriát összeolvassza a világtörténelem áramlataival, fényesen oldotta meg.

A könyvben tömérdek az illusztráczió, a melyek kitünő megválasztása egyrészt bizonyára n szerkesztőség érdeme. Az egész kötet összefoglalását is a munka végén maga a szerkesztő, dr. Marczali Henrik irta. Az illusztrácziók közül különösen ki kell emelnünk II. Ulászlónak levelét a pórlázadásról, a szines képek közül a Hunyadiak czimerlevelét, Mátyás trónkárpitját és egy misekönyvének gyönyörü első lapját, a melyeken kivül még számos művészi kép, több magyar vonatkozásu is van, a kötetben.

A kötet késedelmes megjelenését a szerkesztő néhány sornyi előszóban azzal indokolja, hogy munkaközben többszörösen is gazdát cserélt. Ez természetes egy ilyen nagy vállatnál, a mely jóformán egy évtizeden huzódik át, de az már kevésbbé természetes, hogy ez nem hagyott nyomot a munkán, a mely minden tekintetben egyöntetü és gondos, s a melyből immár csak egy kötet van hátra, a legutolsó, a legujabb kor története, a melyet maga a szerkesztő, dr. Marczali Henrik fog megirni.

*A Nagy Képes Világtörténet VI. kötete. Az egész munka 12 kötetből fog állni. Egy kötet ára diszkötésben 8 forint. Kapható minden könyvkereskedésben, részletfizetésre is a kiadó Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaságnál (Budapest, VIII., Üllői-ut 18.)

782. végrh. sz. 1904.

Árverési hirdetmény.

Alulirott kiküldött bir. végrehajtó ezennel közhirré teszi, hogy az ujpesti kir. járásbiróságnak 1904. évi V. 946 2. sz. kiküldő és a bpesti kir. keresk. és váltó törvszék 42262/904. sz. elrendelő végzése foytán **Dr. Jacobi Béla** ügyvéd által képviselt **Berger Adolf** felperes részére **Trozonyi Géza** alperes ellen 330 kor. követelés s jár. erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt s 1089 kor. becsült ingóságokra az ujpesti kir. jbiróság V. fenti sz. végzésével a további eljárás elrendeltetvén annak az alap és felülfoglaltatók követelése erejéig is, a mennyiben azok kielégitési jogot nyertek volna **Ujpesten, Deák-utcza 59. szám alatt** leendő megtartása határidőül **1904. évi julius hó 8. napján délután 4 órára** kitüzetik, a mikor a biróilag lefoglalt butorok stb. s egyéb ingóságok a legtöbbet igérőnek készpénzfizetés mellett szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégitéshez jogot tar-

tanak, a mennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tünik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az árverés megkezdéseig alulirt kiküldöttnél irásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák.

Kelt Ujpesten, 1904. évi junius hó 18. napján.

Polgár
kir. birósági végrehajtó.

Egy különbejáratu

szoba bérbe kerestetik. Czim: a kiadóhivatalba kéretik.

Előkelő varró-intézet-megnyitás.

Ujpest és Rákospalota intelligens közönségének érdeklődését kivánom felhivni azon házagpótló intézményre, melyet Ujpesten létesiteni szándékozom.

Czélja a jobb családok leányait és asszonyait

a női ruha-szabás és varrásban

alaposan kiképezni.

Miután iskolám czélja az, hogy a növendékek a legegyszerübb ruhától, a legelegánsabb utczai- és estélyi-öltözetek, sőt a korhű jelmezek elkészitésében tökéletes kiképzést nyerjenek, kizárólag csakis saját maguknak dolgoznak.

A tanfolyamra feltétlenül müvelt uri családok hölgyei vétetnek fel.

Bővebb felvilágositást nyujt saját lakásán.

Trozonyi Gézáné 10—12

Ujpesten, Deák-utcza 59. szám Külön villa.

Ránduljunk ki Rákospalotára.

Van szerencsém Ujpest és Rákospalota n. é. közönségének b. tudomására hozni, hogy **Rákospalotán (fő-ut 62. sz. a., a gyógyszertár mellett) levő Kohn Sámuel-féle**

vendéglőmben

naponként jó és olcsón lehet étkezni, azonkivül minden **pénteken** frissen készült

halpaprikás és rántott hal

kapható.

Egyben ajánlom saját szüretelésü Rajnai Rizling, Szilványi Kövidinka és Ezerjó Kadarka fajboraimat.

Naponta frissen csapolt sör.

Pontos kiszolgálas, jutányos árak.

A n. é. közönség szives látogatását és támogatását kéri

tisztelettel

Kohn Sámuel
vendéglős Rákospalotán.

2.

Kiadó.

Arpád-ut 4. sz. házban

üzlethelyiségek lakással s még kissebb-nagyobb lakások azonnal is kiadók.

Korányi J. Jenő

kárpitos és diszitő
Ujpest, István-utcza 7. szám.
Alapittatott 1890.

A tavaszi idény beálltával ajánlom a nagyközönségnek jó hirnevü

kárpitos-mühelyemet,

hol csakis elsőrendü munkák készülnek szolid árak mellett.

Állandó raktár elsőrendü anyagból készült szőnyeg, ebédlő, divánok, ottománok, matraczok a legujabb divatu több rendbeli salon-garniturák, valamint vaságyak stb. stb.

Gyermekkocsi különlegességek és vasgyermekágyak nagy raktára.

Kiváló jó munkáról biztosithatom.

Tisztelettel

Korányi J. Jenő

Kiadó

augusztus 1-ére, uri lakás 3 nagy parkettázott utczai, 1 udvari előszoba és mellékhelyiséggel. Baross-utcza 41.— Batthány-utcza 1. Bővebbet ugyanott a házfelügyelőnél.

Ehrbar-féle zongora

Dória Károly kántor urnál eladó Megtekinthető mindennap délelőtt 10—12 óráig.

Fuchs Antal és József

kő- és könyvnyomdája

Ujpest, István-utcza 9. sz.

Ajánlkoznak a könyvnyomdai szakba vágó munkák szabatos, gyors és pontos elkészitésére a legjutányosabb árak mellett.

Elvállalják hirlapok és müvek minden nyelvben, körlevelek, táblázatok, esketési, gyülési és egyébb meghivók, gyászjelentések, községi, ügyvédi és minden más hivatalbeli, kereskedelmi és egyletbeli nyomtatványok, szállitólevelek, falragaszok, vonalzott üzleti könyvek, folyóiratok stb. stb. a legmérsékeltebb árakon való elkészitését.

Nyomatott Fuchs Antal és József kő- és könyvnyomdájában Ujpest, István-tér 9. szám.